

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.
 Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
 Podružnice: Ljubljana VII, Zadružni dom — Celje, Delavska zbornica —
 Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom — Rokopisi se ne vračajo.
 Ne frankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
 nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
 čaja stane beseda Din 1.— V oglašnem delu stane petina enostolpna vrsta
 Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
 mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 58.

Sobota, 22. julija 1933.

Leto VIII.

Socialna demokracija v Franciji.

Spor zaradi sodelovanja oziroma podpiranja levičarske vlade, ki se je s posebnim poudarkom pojavil na kongresu francoske stranke, je povzročil v meščanskem časopisju precej veselja. Spor v francoski stranki ni nov; dve smeri sta obstajali že od leta 1918. In prav politični dogodki po drugih deželah so diktirali, da se mora stranka v tem vprašanju zjasniti. Vprašanje je bilo na kongresu postavljeno, ali naj vodi stranka politiko nacionalistične močne roke ali pa delavsko razredno in demokratično politiko. Na ti dve vprašanji je moral kongres odgovoriti ter se je po veliki večini tudi izrekel za delavsko razredno politiko.

Francoska socialna demokracija je imela že večkrat priliko, da vstopi v vlado. Tega pa ni storila, ker je meščanska vlada vedno zahtevala koncesije, ki bi onemogočale razredni boj. Vrhutega je danes politična in gospodarska kriza, ki nalaga veliko odgovornost politikom na oblasti. In če bi socialisti vstopili v vlado, bi vendar v koaliciji z meščanstvom ne mogli izvesti nobenih ukrepov samolastno, če bi tudi bili očitno lek za tristne razmere. Socialisti v koaliciji bi torej nosili odgovornost za meščansko polovičarstvo ter si nakopali med narodom prej sovražnike kakor prijatelje. Če socialisti nimajo dovolj moči, ali ni med meščanstvom smisla za njih zahteve in predloge, potem je pametneje, da ostanejo zunaj vlade in vladi odreko politično podporo. S tega stališča socialisti ne morejo podpirati francoske vlade, zlasti še, ker se skuša naslanjati na nacionalistični fašizem, ki ga imamo že drugod preveč.

V nekaterih deželah je socialna demokracija v vladi. Po vojni je imela socialna demokracija v Nemčiji in Avstriji izredno velik vpliv, na Angleskem je bila delavska stranka dvakrat na vladi ter se zopet jača in je le vprašanje časa, kdaj zopet dobi krmilo v roke. Socialna demokracija vlada na Švedskem in Danskem, močna je v Švici, na Norveškem in Nizozemskem, na Finskem utegne zopet prevzeti vlado. Na Poljskem je nekoliko oslabela zaradi krutih preganjanj. Na Čehoslovaškem je v vladi ter je tam predvsem pobornica demokracije in iniciatorica najpopolnejše socialne politike, ki v nobeni drugi državi ni mogoča — zaradi kapitalističnega terorja. Razmere po drugih državah so drugačne; narodi imajo demokratično psihozo, zato je v važnih momentih razvoja mogoče sodelovati v interesu socialne politike in demokracije tudi v meščanskih vladah. Ni pa to mogoče, če stremi vlada po kapitalistični fašistični diktaturi.

Socialisti torej predvsem takih vlad ne morejo podpirati ne s sodelovanjem in ne s glasovanjem. Jasno je, da je demokracija šele v prvi fazi razvoja. Če je sedaj nastopila navidezno velika reakcija v demokraciji po nekaterih deželah, to ni zanikanje demokracije, marveč le dokaz, kako je treba demokratično mišljenje poglobiti ter se boriti zanj kot bistveni temelj bodočnosti. Fašistične diktature ne negirajo socializma in socialne demokracije, marveč potrjujejo. Moč socialističnega gibanja je ogromna, največja politična sila, vsaj moralno, je danes tudi še po vseh navidezni porazih. Zato mislimo, da je francoska socialistična stranka stori-

Rudarji pričakujejo dejanj!

O priliki komisijonega ogleda bede v revirjih Trboveljske premogokopne družbe so rudarji, predvsem pa njih žene in brezposelni s solzami v očeh obrazložili članom komisije vse gorje, ki jih tare.

Komisija je izjavila, da bo storila vse, kar se bo dalo, da se tej bedi odpomore. Vemo in ne smemo biti tako neobjektivni, da bi zahtevali, da mora komisija kar čez noč vse delavske zahteve izpolniti. Ali v revirjih že sila kola lomi. Ljudje se upravičeno vprašujejo, ali bo kaj pomagala ta komisija? O tistih obljubljenih denarnih podporah ni ničesar več čuti. Pri T. P. D. se dela zopet samo tri šihete tedensko, z majhno izjemo postranskih del. To je vse, kar se je dejanski zgodilo po tistem velikem hrupu, ki

ga je dvignilo »napredno« časopisje, ki je točno vedelo povedati, kaj vse se bo storilo.

Mislimo, da so bile pritožbe rudarjev dovolj tehtne in upravičene, zato prosimo vse merodajne faktorje, da se jih s čim večjo vnemo rešuje. Zakaj lačni želodci nedolžnih otrok ne morejo čakati.

Zato dajte čimprej:

1. pomožne kuhinje za lačne rudarske otroke v izdatni meri;
2. za še zaposlene je treba nujno preskrbeti živila;
3. za brezposelne, v kolikor se jih ne da zaposliti pri javnih delih, pa tudi živila.

To je nujno ter se s tem ne sme odlašati!

Francoska socialistična stranka enotna.

Kršitev discipline v bodoče strogo zabranjena.

V ponedeljek, dne 17. t. m. je bil zaključen kongres francoske socialistične stranke v Parizu. Do razkola, kakor so nasprotniki socializma pričakovali, ni prišlo. Kljub ostrim debatam, kljub očitkom, da večina parlamentarnega kluba ni štela discipline stranke, je levičarsko krilo samo predlagalo resolucijo, v kateri graja ravnanje prizadetih poslancev ter obenem povdarja, da bi stranka ob ponovitvi podobnih disciplinarskih kršitev morala izvajati konsekvence. Renaudel je izjavil ob sprejemu resolucije, da je s tem levo krilo zmagalo, kar pomeni pod Pavlom Taurejem »moralno« cepitev. Odgo-

voril je pa na to opazko takoj Leon Blum, češ, ne računajte z nami, da bi mi hoteli iz te moralne cepitve napraviti dejansko razcepjenje, ne danes ne jutri.

Zal so nekateri nedisciplinirani poslanci z ozirom na grajo izjavili, da se na vse to ne bodo ozirali, marveč vodili dosedanjo politiko.

Z ozirom na te izjave je kongres sklenil, da se meseca oktobra zopet skliče kongres, ki bo natančno in obvezno določil smernice za parlamentarno frakcijo.

Na oktoberskem kongresu se bo torej odločilo, kdo hoče voditi strankino politiko in kdo ne.

Danska misli na obrambo

svoje meje proti Nemčiji.

Kopenhaški »Socialdemokrat«, glasilo danske socialne demokracije, ki sedaj vlada na Danskem, objavlja v velikem tisku informacije o tajnem vojnem oboroževanju Nemčije zlasti o vojni pripravi nemške mladine. V zvezi s temi vestmi piše list:

»Danski predsednik ministrstva s. Stauning je ponovno izjavil, da morajo danski socialni demokrati hoditi s časom. On je sedaj sam prevzel ministrstvo narodne brambe. Ob današnjih okoliščinah se ne more več zastopati mnenje, da naj se Danska razoroži. Nasprotno, predsednik ministrstva bo imel nalogo, da se v o-

kviru vojaškega zakona iz leta 1932. pobriga za varnost meje, da prebivalci obmejnega ozemlja ne bodo živeli v trajnem strahu, da vkorakajo neredne vojne čete z juga v deželo.

Ta izjava danskega vladnega organa je tembolj značilna, ker je bil do nedavna center politike danske socialne demokracije zahteva po dalekosežni razorožitvi danske vojske. Hitlerjevi Nemčiji je srečno uspelo, da istotako nordijskim, resnično demokratskim in resnično miroljubnemu danskemu narodu izbije njegov pacifizem iz glave.

R. N. B.

Henderson v Berlinu

Henderson je izjavil berlinskim inozemskim časnikarjem, da je o razorožitvi dvakrat razpravljal z nemškim zunanjim ministrom Neurathom in trikrat z delegacijo za razorožitveno konferenco. Utisk je dobil, da bo razorožitvena konferenca imela praktičen uspeh. Bistveno za uspeh je, da se sporazumeta Francija in Nemčija. Sporazum med Nemčijo in Francijo je ključ bodočih mednarodnih odnošajev. Upa tudi, da bo pakt štirih ta cilj pospeševal.

Morda nastopi Henderson pozneje, če bo potrebno, še drugo potovanje sredi septembra pred sklicanjem razorožitvene konference ter obišče še druga glavna mesta.

la prav, ko je odbila malomeščanske in fašistične nazore nekaterih svojih poslancev.

Španija prizna Sovjetsko Rusijo.

Pogajanja za priznanje bodo v kratkem končana. Madridski »El Sol« je mnenja, da bo sovjetskim poslanikom za Španijo imenovan najbrže Lunačarski.

Borba ameriške vlade z brezposelnostjo.

Predsednik Roosevelt je s predstavniki največjih industrij sklenil sporazum, po katerem se ima delovni čas znižati na 35 do 40 ur tedensko, obenem pa se zvišajo plače za 5 do 15 odstotkov. Na podlagi tega sporazuma se bo zamoglo 1 milijon delavcev več zaposliti.

Heriot je povabljen v Rusijo in se namerava povabilu v avgustu odzvati.

Luka Pavičević:

Formiranje političnih strank.

(Konec.)

4. Kakšni so izgledi za socialistično udejstvovanje pri nas?

Ker postojte pri nas zelo strogi predpisi glede časopisja, kakor tudi glede obdržavanja zborovanj in stvarjanja organizacij, mislijo nekateri, da niso dani predpogoji niti za delovanje kakšne resnične demokratične stranke, kamoli za udejstvovanje revolucionarne socialistične stranke. Jaz ne delim tega naziranja. Ako bi namreč bila svoboda tiska, govora in združevanja prvi predpogoji socialističnega udejstvovanja, potem bi bilo prišlo do ustanovitve socialističnih strank v svetu in tudi do ustanovitve prve socialistične internacionale najmanj petdeset let kasneje kakor pa je v resnici prišlo. Neoziraje se na rusko socialistično stranko, katera je stvarno postojala tudi v času carizma, tedaj ko je moral biti človek pripravljeno, da bo radi obdržanja socialističnega predavanja preganjan v Sibirijo, moramo ugotoviti, da so bile socialistične stranke v Nemčiji in Avstriji osnovane prav v času najreakcionarnejših avtokratskih fevdalnih režimov, pa da rečemo, da so za začetek socialističnega delovanja potrebni neki drugi predpogoji in ne postojanje političnih svobod. Ti predpogoji pa so: 1. Postojanje delavskega razreda, 2. postojanje izkoriščanja človeka po človeku, 3. postojanje nasprotujočih si interesov med izkoriščevalci in izkoriščanci in 4. zavednost, volja in pripravljenost strankinih ustanoviteljev, da prinašajo žrtve za svoje strankarsko politično delovanje.

Prvi trije predpogoji so v naši državi gotovo podani. Kaj pa četrti? Ta je precej labilen (negotov).

Temu se tudi nikakor ni čuditi.

Skoro bi rekel vse socialistične stranke v Evropi (razen Rusije) so prenesle težišče vsega svojega političnega udejstvovanja na temelje demokracije in parlamentarizma, v gospodarskem oziru pa na teren socialne politike. In baš za to so one, kadar so prišle v državi na krmilo, obavljale posle buržoazije, od taiste pa so dobivale v zameno sem ter tja kakšen zakončič iz sestava svojega minimalnega programa. Niti ena evropska socialistična stranka ni izkoristila svojega prihoda v vlado, da bi napravila vsaj začetek v smeri uresničenja svojega maksimalnega programa. Naj navedem samo dva primera:

Nemška socialna demokracija je sodelovala v državni vladi in v deželni vladi, zlasti v deželni vladi Prusije, z malimi izjemami polnih 14 let. Prav posebno se še omenja njena vlada v rajhu v prvem desetletju po končani svetovni vojni, ko je imela socialna demokracija ne samo relativno večino v parlamentu in absolutno večino v vladi, ampak je imela tudi svojega človeka na čelu države. In kaj je bilo njeno prvo delo? Ona je po zlomu vojaških sil junkerske (veleposestniške in plemeni-taške) Nemčije smatrala kot svojo prvo dolžnost utrditi nemško politično demokracijo, dopuščajoč, da so v demokraciji ostali gospodarski faktorji, kateri so, izkoriščujoč to demokracijo, isto zadušili z njenimi lastnimi sredstvi. Ako si nočemo zakrivati resnice, potem moramo reči, da

je bila nemška socialna demokracija najzaslužnejša za konsolidacijo nemške buržoazne države. Sklepanje posojil za reorganizacijo in podvig nemške industrije, da bi z njeno pomočjo mogli plačati vojne kontribucije in sanirati nemške finance — to je bilo glavno delo socialističnih vlad. A preobražanje gospodarstva iz kapitalističnega v socialistično se je manifestiralo samo v poizkusih, da delavske strokovne organizacije, tu in tam dobe mesto v upravi podjetij. Kakor hitro pa so se industrijski magnati opomogli, so tudi ti zakoni postali mrtva črka na papirju. V svoji zmoti, da bo z novim osposobljenjem nemške industrije na bazi veleposesti in široke narodne demokracije, s samim gospodarskim razvojem prišlo do socializacije proizvodnih sredstev, je nemška socialna demokracija rodila in odgojila nemški fašizem, kateri je, kakor vidimo, zaokrenil razvoj za desetletja nazaj v preteklost.

Ne manj problematična je bila delavska vlada na Angleškem. Držeč se principa demokracije in brezlastne večine v parlamentu sta prva in druga Macdonaldova delavska vlada bili ujetnici Lloyda Georgeja in njegove liberalne stranke. Res je, da sta bili ti vladi hrbitišče svetovne demokracije in največji prvoboriteljici za svetovni mir in razoroževanje, ali ju to ni niti najmanj oviralo, da ne bi dovoljevale večjih izdatkov za oboroževanje na morju, na kopnem in v zraku, kakor pa sta jih dovoljevali za pomoč brezposelnim. Kot socialisti, so bili v Društvu narodov boritelji za zaščito narodnih manjšin, vendar pa jih to ni oviralo, da se je za časa njihove vlade nadaljevalo najbrezobzirnejše preganjanje in ubijanje nacionalnih revolucionarjev v Indiji, samo za to, ker so le-ti hoteli priboriti Indijcem narodno samostojnost. V času rudarske stavke v Angliji, je mogla delavska vlada dobiti pomoč, katero je nudila stavkujícím Sovjetska Rusija, mogla je nadalje pošiljanje pomoči tudi onemogočiti, ali radi demokratičnega principa ni mogla vršiti nikakšnega pritiska na lastnike rudnikov, da bi le-ti ugodili upravičenim željam rudarjev. Kako je tudi angleška delavska vlada vršila posle buržoazije, enako nemškimi socialističnim vladam, najbolje dokazuje njen tragikomičen konec. Ona je padla na vprašanju čuvanja zlate podlage angleškega funta, namesto da bi bila padla na vprašanju socializacije angleških rudnikov, katero zahteva že desetletja postavljajo angleški strokovno organizirani rudarji.

Z malimi izjemami je sodelovanje socialističnih strank tudi v ostalih vladah in državah Evrope rodilo iste rezultate. Celo na Danskem in na Švedskem, kjer so demokracija in socialne reforme dobile globljega odraza, vendar je sistem izkoriščanja človeka po človeku — kapitalistični sistem ostal tudi še nadalje.

Reforme in reformizem s pomočjo demokracije je postal sistem v delovanju socialističnih strank v Evropi. Radi tega je tudi sam mentalitet (značaj) voditeljev socialističnih strank postal čisto reformistični. Ta mentalitet je zavladal tudi v glavah gotovega dela našega socialističnega gibanja.

Zato nekateri mislijo, da naj bodoča stranka ne bo niti socialistična, niti delavska, ampak — naj nam bo odpuščeno — nekakšna »Revolucionarna zajednica delavcev, intelektualcev in žena«, ki me močno spominja

na ruske socialne revolucionarje. Čeprav oni niso ničesar drugega kot naši predvojni samostojni radikali ali francoski radikalni socialisti. In zato se bojim, da je četrti in najglavnejši predpogoj za resnični razredni socializem pri nas — labilen. Zatorej naj mi dopusti s. Topalović, da uporabim njegov zaključek: »Samo strogo opozicijsko in razredno (pa tudi revolucionarno) stališče daje možnost, da se v naši državi stvori zdrava in za razvoj sposobna socialistična delavska stranka.

Zakaj se zadržuje izplačilo pokojnin?

Upravičeno ogorčenje upokojenih rudarjev pri rudniku na Lešah.

Od upokojenih rudarjev pri rudniku Leše smo dobili pritožbo, da so bili že s 1. majem upokojeni, a še do danes niso prejeli nobene pokojnine.

Torej že skoro tri mesece čakajo ti reveži na svojo pokojnino in je še vprašanje, če jo bodo dobili. Ali ni to nečuvstvo za zavarovalno ustanovo kot je bratovska skladnica. Ne, tu se mora vsako pravno stanje zavarovanja nehati. Točno in v redu se je tem zavarovancem, ko so še delali, odtegoval prispevek za pokojninsko zavarovanje. Niti za en dan se ni smel ta odtegljaj zakasnit. Sedaj pa, ko ti reveži ne prosijo ne miloščine, temveč terjajo pravico, sedaj pa, ko ti reveži ne prosijo mihrav pri tem od lakote umro. In to

naj bo socialno zavarovanje rudarjev?

Glavna bratovska skladnica pravi, da rudnik Leše ni odračunal prispevkov za pokojninsko blagajno. Ali so delavci tega krivi? Ali naj oni sedaj po nedolžnem trpe. V takih slučajih bi že morala uprava Glavne bratovske skladnice nekoliko ostrejšo postopati s takimi podjetniki in jih prisiliti, da bi vsaj delavske prispevke v redu odračunali. Kako pa pride delavec do tega, da z njegovim težko prisluženim denarjem kramarijo drugi, ko pa pride čas, da bi užival od tega, kar si je skozi desetindesetletja takorekoč od ust odtrgal, pa ne dobi nič?

O nemškem fašizmu in njega kvaliteti.

Bivši okrožni voditelj Štefan Ehn obsoja nemški fašizem.

Ehn je Avstrijec, dober govornik, zato so ga povabili v Nemčijo, kjer je agitiral kot državni govornik na več kot 300 shodih. Ehn je pa dne 12. junija izstopil iz fašistične stranke ter še pravočasno odšel domov. Ta mož je napisal skoraj tisoč strani o grozodejstvih fašizma. Obsoja Habichta, ki je organiziral atentate v Avstriji, Prokscha in druge. Obenem ugotavlja, da je Hitler v krempljih Göringja, da fašisti ščitijo in izolirajo Hindenburga ter da voditelji niso ne moralno ne intelektualno sposobni izvršiti nalogo v novi državi; njih metode in razmere, ki so je ustvarile, niso vredne dostojnega človeka.

Ehn je Hitlerju sam pisal, da se zbirajo okoli njega ljudje, ki so samo nesposobni koritarji. Strankarje, ki hočejo pošteno delo, fašistični voditelji zapirajo.

Ehn je prepričan, da bodo ti elementi prav v kratkem odstranili Hitlerja ter izbrali novega voditelja. Ehn meni, da bi bil za vodstvo nemškega fašizma sposoben edino dr. Strasser. Ehn opozarja Hitlerja: Pazite, Vas ne bodo kamnali, ampak pobili; mogoče je pa tudi še kaj drugega. V Pragi so nekoč nekoga vrgli skozi okno v Labo. — Göring, morfinist, ki je že bil v umobolnici, morda zopet pride tja, zakaj akcije in grozodejstva, ki je

vrši ta človek, more vršiti le umobolni človek.

Vsi nemški državljani morajo javiti svoje premoženjske razmere. Po posebni vladni odredbi so nemški državljani dolžni oblastem javiti višino svojega premoženja, tako v nepremičninah, kakor v inozemskih bankah. S tem se hoče v prvi vrsti zadeti žide, med katerimi vlada silno razburjanje, ker se boje za svoje premoženje. Nek pruski minister je javno izjavil, da čez 6 mesecev ne bo v Nemčiji nobenega premožnega Žida več.

Spomenik morilcem. Pred enajstim leti je bil v Nemčiji umorjen socialistični minister Rathenau. Morilcema Fischerju in Kernu, ki sta se tik pred aretacijo ustrelila v svojem skrivališču na gradu Saaleck, so nacionalni socialisti sedaj tam postavili spomenik.

LETOŠNJE KNJIGE CANKARJEVE DRUŽBE

bodo posebno lepe. Med njimi bo tudi znamenita knjiga »Dialektični materializem«. — Plačajte članarino 20 Din že zdaj!

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Doma in po svetu.

Občinske volitve v dunavski banovini se bodo vršile dne 17. septembra t. l.

Razpust zveze bojevnikov za dravsko banovino. Banska uprava dravske banovine je razpustila Zvezo bojevnikov za dravsko banovino, ker se je udejstvovala politično, dasi je nepolitično društvo.

Prvi kongres JRKD v Beogradu. Kongres JRKD v Beogradu je pričel zborovati v četrtek, dne 20. t. m. Kongres je razpravljal o programu stranke in konstituiranju. Stranka se bo imenovala »Jugoslovenska nacionalna stranka«.

Zanimiva izjava zamorca. V Jugoslaviji predava v esperantu v Afriki črnci ing. Kola Ajayi. Predaval je tudi v Ljubljani. Opisal je predavatelja črnce svoje rodne dežele, njih verske in družabne razmere prav poljudno ter skušal dvigniti njih ugled med poslušalci. Neka žena je vprašala, če sme črnci poročiti belo ženo. Kola je rekel na to, narava je narava. Pripomniti pa moram, da so črnci boljši ljudje kakor beli, ker bi sicer ne bilo v Afriki nobenega belega človeka. Prepričan sem, da je v Evropi več divjakov kakor v Afriki. Ne verujte, da so črnci divjaki.

Dr. Čeda Mihajlovič vpepeljen v Parizu. Bivši minister za narodno zdravje, dr. Čeda Mihajlovič, je te dni v Parizu umrl in je bil po lastni želji 18. julija vpepeljen v pariškem krematoriju na pokopališču Pere Lachaux. Kremaciji so prisostvovali odlični francoski politiki-prijatelji Jugoslavije, celotno osebje jugoslovskega poslanstva s poslanikom dr. Spaljakovičem na čelu in razni jugoslovske odličnjaki, ki bivajo v Parizu. Beležimo to radi tega, ker je bil dr. Mihajlovič eden izmed onih redkih jugoslovskega ministrov, ki je bil kot človek vseskozi naprednih in modernih nazorov, ki jih je skušal uveljaviti kot minister tudi v svojem resoru. Njemu se ima jugoslovska kremacijska gibanja zahvaliti, da je bilo uradno priznано in da se sme praktično udeleževati. Kot minister za narodno zdravje je podpisal akt št. 57.775 z dne 27. decembra 1928, s katerim se dovoljuje v Jugoslaviji vpepeljevanje mrličev in ustanavljanje krematorjev. V imenu beograjskega, mariborskega, zagrebškega in novosadskega društva »Ogenj« je predsednik beograjskega »Ognja«, dr. Kujundžić napisal v beograjski »Politiki« pokojniku hvaležen nekrolog.

Z lizolom se je zastrepila. Kristina Mlinarič, ki se je pridružila znani domači družbi akrobatov na vrvi in je nastopala kot prvovrstna umetnica, se je v Zagrebu zastrepila z lizo-

Mihail Zoščenko — Iv. Vuk:

Humoristično-satirične zgodbe.

49

»Zakaj pa,« sem rekel, »zakaj pa, prejšnja grofica? Zakaj,« sem rekel »mi bo ženska ura, ko sem vendar, kakor vidite, možki. To bi bilo smešno. Oprostite trdi besedi.«

In je zakričala:

»Ne,« je rekla; »ne, samo ti jo moraš imeti, comprenez vous!«

In hkrati je stopil prejšnji grof v sobo in rekel mirno pred vsemi ljudmi:

»Bogat sem,« je rekel, »in se požvižgam na tvojo prejšnjo uro. Ali,« je rekel, »tako pa zadeve vseeno ne bom pustil. Ne maram si omadeževati svojih rok, Jefim, ali naznanil te bom, comprenez vous? Glej, da se zgubiš!«

Jaz, razumljivo, sem samo za hip pogledal skozi okno in sem odšel.

Prišel sem domov, legel sem in ležal. In strašno slabo mi je bilo vsled tega slučaja. Zakaj, razumete, ure slučajno nisem vzela.

In naenkrat — petega dne — kakor da mi je nekdo prisolil zaušnico:

»Hudiča,« sem pomislil, »uro sem vendar položil v posodico za puder. Našel sem jo na di-

vanu in sem mislil: Medalja. In sem jo vtaknil v puder.«

Ogrnil sem suknjič in ne da bi vgriznil košček kruha, sem bežal na ulico. Prejšnji grof je stanoval na Častniški ulici.

Bežal sem torej po ulici in nekakšen nepojasnjen strah me je stiskal. Zakaj, sem mislil, se skrivajo, gredoči v veže, kakor da bi imeli strah pred topovi in aretacijo?

No, vprašal sem nekega gredočega. In rekel je: Da, to je oktobrska revolucija.

Pohitel sem, da čimprej pridem na Častniškarsko ulico.

Prišel sem k hiši. Skočil sem. Tudi tovorni avto je stal tam. In takoj sem začutil neprijeten občutek: Da ne pridem kje pod motor! In motor je stal... Izvrstno. Stopil sem bližje in vprašal:

»Kaj se godi?«

»Da,« so rekli, »nakladamo aristokrate na tovorni avto in jih aretiramo.«

Pogledam — kar peljejo prejšnjega grofa Orešina k motorju.

Preril sem se skozi množico in sem zakričal: »V posodi,« sem kričal, »je vaša ura, vrag jo vzami, v posodi za puder!«

Ali grof me ni niti pogledal, falot, in je sedel. Skočil sem k motorju in kakor nalašč, se je motor zapodil. Avto je zakašljaj — in me vrgel na stran.

»No,« sem pomislil, »prva žrtev...«

In Jefim Grigorič je zopet sezul svoj škorenj in je začel z vso jezo ogledovati zaceljene praske na peti svoje noge. Nato je škoreni zopet obul in rekel:

»Kakor vidite, dragi sodrug, sem tudi jaz svoječasno trpel in sem takorekoč žrtev revolucije. Naravno, da se s tem ne baham, ali, samo ob sebi razumljivo, ne dovolim nikomur, da bi me zasmehoval. In pri tem meri načelnik najemniške zveze mojo sobo po kvadratnih metrih in tudi prostor, kjer stoji omara. In se še razkorači in govori: Pod omaro še imate pol kvadratnega metra prostora. Kakšen neki je to prostor, če ga zavzema omara. In omara je vendar gospodarska zadeva...«

3. Zadeve in ljudje.

Ne o človeku.

Pisati o človeku se mi je že začelo nekoliko protiviti.

Vedno le o človeku in človeku. Dovolite mi, da pišem tudi nekoliko o neživih rečeh. Na primer o — ponvi.

Ker če bom zopet začel o človeku, sem čelo sposoben, da namažem nekaj grdega. In sedaj je vendar pred vratmi pomlad. V srcih mogoče že cveto cvetlice. In človek ne bi rad nikomur delal krivice.

O splošnem socialnem zavarovanju.

lom in je bila odpeljana v bolnico. K akrobaststvu jo je vleklo slavohtleje. Toda srečna ni bila. Preprič je bil vzrok zastrupljenja, ipak bo okrevala.

Nezaposlenost se manjša. Mednarodni urad dela poroča, da se po dolgih letih prvič pojavlja naraščanje zaposlenosti. Na prvem mestu so Nemčija, Anglija, Poljska, Finska, Madžarska, Rumunija, Kanada in Bulgarija. Na drugem mestu so Italija, Francija, Jugoslavija, Avstrija, Belgija in Norveška. Na tretjem mestu je Čehoslovaška, Nizozemska, Danska, Švedska, Estonika in Švica. V teh deželah se je kriza pojavila pozneje, zato kasneje mineva.

Londona gospodarska konferenca je prispela na mrtvo točko in so zadnje dni samo še ugibali, kje bi se jeseni nadaljevala: ali v Londonu, ali Washingtonu, ali Ženevi, ali Cannesu na Francoskem.

Avstrijski minister za ustavno reformo je postal bivši kancler dr. Ender.

Nacionalni socialisti so oskrunili cerkev v Bodendorfu na Koroškem. Ponoči so vdrli skozi okno v notranjost, kjer so vse stene pokrili z napismi, s katerimi zasramujejo vero, papeža in vlado. Pred oltar je celo nekdo opravičil svojo potrebo. Župnik je ukazal cerkev zapreti in ko bo očiščena, bo na novo posvečena.

Nemški Hitlerjev režim izganja iz Westfalske avstrijske rudarje. Dne 17. t. m. je 18 teh siromakov prispelo v Salzburg. Drugi slede. Rudarji niso ničesar zakrivali in se politično niso udeleževali.

Samomorilna epidemija v Nemčiji. V Nemčiji je bilo od 1925 do 1932 vsega skupaj 134.933 samomorov. Moških je bilo 70 odstotkov. — Ali mislite, da so ti siromaki končali svoje življenje iz zabave?

Neljuba konkurenca na nemškem knjižnem trgu. Nemški knjigočrčci so se bogato založili z literaturo, ki se nahaja na uradni sramotni listi in je prepovedana. Zato so te knjige izgubile iz izložb in se le skrivaj prodajajo za komaj eno petino prvotne cene. Posledica tega je, da se vse trga za te knjige in se jih vsak dan proda desetstisoče. Tistih knjig pa, ki so dovoljene, ali ki se sedaj tiskajo v nacionalističnem duhu, pa nihče ne mara.

Eugenična zakonodaja. Nemška vlada namerava izdati poseben zakon za izboljšanje eugenetike (porodov) v smeri očiščenja nemške rase. Poroče Nemcev z nemci bodo prepovedane, dedno obremenjenim ali manjvrednim se mora onemogočiti spočetje potom sterilizacije. V to svrhu se bo moral vsak dedno obremenjeni javiti v preiskavo posebni komisiji. Ampak kdo bo hotel to prostovoljno storiti? Potem bodo pač morali prisilno preiskati in psihiatritati vseh 63 milijonov Nemcev, s Hitlerjem vred.

Tudi Švica pripravlja po avstrijskem vzorcu akcijo proti nacionalnim socialistom.

Trocki se je z rodbino preselil iz zdravstvenih ozirav v Italijo. Bival bo daljšo dobo na otoku Korzika.

Čudež, ki ga kapitalistična žurnalistika ne more umeti. Iz Amerike se poroča, da so v važnejših industrijah uvedli krajši delovni čas in izboljšali plače delavcem, pa se je naglo pričelo oživljati gospodarstvo. Večje plače in manj dela; to vendar ni v skladu! In vendar je resnica. Delovni čas se skrajša na največ 35 in 40 ur na teden v različnih obratih. Plače se pa zvišajo povprečno za 15 odstotkov. Izvedbo tozadevnih pogodb je prevzela vlada. — Delavstvo zastopa to stališče že dolgo let. Konsum in zadosten življenjski standard vzdržuje gospodarstvo, stradanje pa ga uničuje. Kapitalisti tega ne morejo umeti.

Avstralija vabi nemške žide. Avstralska vlada se mnogo bavi z mislijo, da privabi na svoje ozemlje ljudi, ki so morali in še bodo morali zapustiti Nemčijo. Vlada je določila posebno še neobljudeno pokrajino v severnem delu Avstralije, kjer se nemški emigranti lahko brezplačno naselijo.

Mnogo se je že razpravljalo pri nas o izpopolnitvi in posplošenju socialnega zavarovanja. Predvsem bi bilo nujno potrebno, da se socialno zavarovanje razširi na zavarovanje za starost in onemoglost ter preskrbo preostalih svojcev. Prav tako važno je pa tudi, da se socialno zavarovanje v vseh svojih panogah posploši, to je, da se v zavarovanje pritegne kmetiško delavstvo, obrtnike, male kmete in podobne osebe, ki niso dovolj sigurne v svoji eksistenci. Amerikanske delavske strokovne organizacije celo zahtevajo, da naj se to zavarovanje izvede v področju države, to je, da zavarovanje vzdržuje država z državnim denarjem, enako kakor vzdržuje militarizem, upravo, šolstvo in drugo. S tem bi država šele prevzela odgovornost za socialni položaj državljanov, kar bi pomenilo prvi korak socializacije države.

Vprašanje posplošenja socialnega zavarovanja tudi pri nas zbuja vedno več interesa. Že zakon o socialnem zavarovanju iz leta 1922. določa, da se naj do leta 1925. uvede starostno zavarovanje. To se ni zgodilo. Med tem je nastopila gospodarska kriza, v kateri trpi zlasti vse delavstvo, prav posebno še starejše delavstvo, ki je ob kruh ter bi po več letih krize, če bi se tudi gospodarski položaj nekoliko izboljšal, zaradi svoje oslabilosti ne dobili več zaslužka. Ti ljudje-delavci so in bodo grozno prizadeti, ker so navezani na javno pomoč, ki niti minimalno ne ustreza potrebam.

Kriza je obenem Damoklejev meč tudi za vse druge male eksistence, obrtnike, male kmete itd. Kriza jim je tudi tem onemogočila borno eksistenco kakor delavcem. Ponosni sovarničniki socialnega zavarovanja, kakor so bili zlasti srednji sloji, danes sami zahtevajo socialno zavarovanje zase in sklepajo peticije. Obrtništvu v Ljubljani, oziroma v Dravski banovini, že dalje časa deluje v ta namen. Te dni so pa imele beograjske

Ljubljana.

Proračun mestne občine ljubljanske odobren. Redni izdatki proračuna znašajo 45.839.075 Din, dohodki pa 45.839.075 z vštetimi prihodi občinskih podjetij. Izredni proračun v dohodkih in istotako stroških znaša 17.197.568 Din. Občinske doklade ostanejo iste kakor so bile.

Maribor.

Mariborski »Večernik« se je te dni zopet na dolgo in široko razkorčal. Napovedal je skorajšnja smrt II. internacionale in marksizma sploh. — Da »Večernik« že leta in leta s takimi frazami pita svoje čitatelje, je znano. Toda bolj zanimivo bi bilo, ako bi ta list objavil rajši kaj o slovenskem liberalizmu in »rodoljubarstvu« naših demokratov, ki so menda pač za vedno doigrali vlogo žalostnih potomcev liberalizma v Jugoslaviji. — Marksizem je znanost in ni zgrajen na puhlih frazah ozkosrdnega nacionalizma in proti-faroške gonje, kakor pokret slovenskih lažidemokratov, zato bo preživel vse svoje »pogrebce«, ki ga pokopavajo že odkar se je pojavil.

Z doma je odšel pred dnevi 13-letni Rudolf Bauman. Domneva se, da jo je ubral v smeri proti Splitu, ker je že več časa sanjaril, da bi si rad ogledal morje in prišel na angleške ladje.

Kreftovo dramo »Celjski grofje« namerava mariborsko gledališče vpriporiti na prostem, v okvirju »Mariborskega tedna«.

Spor med brivskimi mojstri, ki je trajal dalje časa, je poravnana. Te dni se je namreč vršila razprava proti 12 mojstrom, katere je tožil radi žaljenja časti predsednik in bivši komisar brivske zadrage. Sprti mojstri so se pred sodnikom zopet pobotali.

Prijave za vožnjo v Gradec se že sprejemajo. Prijavljajte se sodruzi in sodružice. To bo lep izlet.

Izlet »Svobode« na Pohorje. Tukajšnja podružnica »Svobode« priredi v nedeljo, dne 23. t. m. izlet na Pohorje. Zbirališče na

obrtne korporacije konferenco, na kateri so sklenile peticijo na ministrstvo za obrt in industrijo, da naj se ustanovi v smislu novega obrtnega zakona socialno zavarovanje za obrtnike.

Za splošno socialno zavarovanje se ogrevata tudi dva zagrebška zdravnik, deloma s stališča zdravnikov, deloma s higijenskega stališča. V enem teh predlogov se predlaga, da naj bi bili obvezani splošnemu socialnemu zavarovanju vsi samci, ki nimajo nad 3000 Din, rodbinski očetje pa nad 5000 Din mesečnih prejemkov. S tem bi se omogočila zdravniška pomoč vsem, ki jo potrebujejo, pa danes nimajo denarja zanjo, a obenem bi se izboljšal tudi socialni položaj velikemu številu zdravnikov.

Splošno zavarovanje za vse panoge, bolezni, nezgode, starost in za nezaposlenost, bi bilo v resnici tudi preventivnega značaja. Sedanja kriza je rodila grozovite socialne posledice, ki ne bodo izginile, če se deloma gospodarstvo eventualno poživijo. Mnogo socialne bede ostane. Ne smemo pa pričakovati, da je današnja gospodarska kriza mogoče odpraviti popolnoma in z malenkostnimi reformami. V tem gospodarskem sistemu jo je mogoče neznatno olajšati, ne pa odpraviti. Toda tudi novi prosperiteti mora slediti še hujša kriza, če svet ne bo poskrbel za temeljito revizijo družbe in njenega gospodarskega sistema.

Če jo je delavstvo že zdavnaj zahtevalo in se borilo za socialno zavarovanje, je to delalo v spoznanju, kam vodi kapitalistični družabni sistem. Pozno so prišli obrtniki do tega spoznanja, prepozno oni, ki vladajo človeški družbi.

Kljub temu moramo smatrati zahtevano po socialnem zavarovanju v drugih krogih kot velik napredek, ki nas more le vzpodbujati v borbi za cilje socialnega zavarovanja.

Kralja Petra trgu. Odhod ob pol 4. uri zjutraj. Prijatelji društva iskreno vabljeni.

»Prijatelj Prirode«, Maribor. V nedeljo, izlet na Pohorje iz Ruš preko Šumika do Beigotta, Ruška koča, Bolfenk na Maribor. Odhod vlaka s Koroskega kolodvora ob 5.40 uri zjutraj. Cena vožnje Din 5.50. Prijatelji narave iskreno vabljeni.

Delavci in nameščenci jedo samo v Javni kuhinji na Slomškovem trgu št. 6.

Vse, kar rabite za pisarne, kupujte v trgovini Ljudske tiskarne d. d., Slomškov trg 6

Trbovlje.

Podružnica I. delavskega kolesarskega društva bo dne 6. avgusta ob 10. uri dopoldan odkrila spomenik na kraju nesreče, na Studencu, kjer je smrtno ponesrečil s. Šramelj Stanjo. Društva se prosijo, da na ta dan opustijo druge izlete in posetijo odkritje. Pot vodi od postaje Sevnica in je prav lepa izletna točka tudi za pešce.

Tombola »Počitniškega doma« je dokaj dobro izpadla, v zvezi s tem, da se je celi teden govorilo po Trbovljah, Hrastniku in Zagorju, da ni dovoljena. Bil je res treba intervencij pri banski upravi, da se je izjemoma tombola vršila, a brez koncerta. Požrtvovalni sodrugi v Trbovljah, Hrastniku in Zagorju so hodili od moza do moza, in prepričali druge, da se tombola vrši. Ob 3. uri popoldne je bilo prostorno dvorišče Del. doma nabito polno, kakor tudi vsi drugi prostori. Prihiti so iz raznih strani na to I. delavsko tombolo v revirjih, tako iz Litije, Zabukovce, Liboj, Celja in celo iz Zagreba, v rekordnem številu pa iz Hrastnika in Zagorja. V lepem številu so prihitali tudi iz kmečkih krajev, posebno mladina. Dobitki (450) so bili razstavljeni na odru v dvoranji Del. doma. S. Majdič je pozdravil navzoče, s. Kosmos iz Hrastnika je vodil tombolo. Glavne dobitke so dobili: I. Veldin Matija, rudniški pek iz Trbovelj (3000 Din v blagu), II. Matko Alojz, delavec pri Dukiču, Trbovlje (spalnicno, delo g. Bohinca iz Hrastnika), III. Lipovšek Ljudmila, šiviljska vajenka iz Trbovelj (moško kolo), IV. Minka Krušičeva iz Trbovelj (otomano), V. Šmrc Peter, rudar iz Trbovelj (2 vreči moke), VI. Stradar Marija, žena brezposelnega rudarja iz Trbovelj (šivalni stroji). Tem potom se zahvaljuje odbor »Počitniškega doma« vsem darovalcem daril, kakor tudi vsem drugim požrtvovalnim sodrugom in sodružicam, ki so pripomogli, da se je tombola v zvezi z najhujšo krizo

1 zavitek Persila zadostuje za 3 vedrice vode (= 25-30 litrov), ki da raztopljen v hladni vodi močno se peno prano raztopino.

PERSIL za pranje perila

vendar vršila in se je s tem postavil prvi temelj za bodoči »Počitniški dom« na Mrzlici.

Kranj.

Izlet. Krajevna protituberkulozna liga v Kranju priredi v nedeljo, dne 23. julija 1933 poučni izlet na Golnik. G. šef-zdravnik dr. Neubaver bo v svoji prijaznosti razkazal zdravstvene naprave v zdravilišču in tolmarčil moderni način zdravljenja jetike. Zbirališče ob 15.30 uri v parku pred zdraviliščem na Golniku. Do tam prideš lahko s tržiškim vlakom, ki odhaja iz Kranja ob 13.10 uri; prihod v Krize ob 13.36. Od postaje do sanatorija je pičlo uro hoda po lepi senčasti pešpoti. Ali pa jo ubereš preko Kokrica, Sp. Teneš, Gorican (12 km hoda). Odbor krajevne lige želi, da se tega izleta udeležite v čim večjem številu. V slučaju slabega vremena seveda izlet odpade in se bo vršil pozneje enkrat.

Črna pri Prevaljah.

Izlet. Tukajšnja podružnica delavskega kulturnega društva »Svobode« in podružnica Zveza delavskih žena in deklet prireditelja skupni celodnevni izlet na št. Vid v nedeljo, dne 23. t. m. skupno s tamburaši. Vsi somišljeniki in prijatelji vesele narave tudi iz sosednih društev: Mežica, Prevalje, Leše in Šoštanj so vabljeni, da se snidejo z nami na tej prijazni izletni točki. Odhod iz Črne ob 6. uri zjutraj izpred prodajalne Konzumnega društva Črna I. (V slučaju slabega vremena izlet odpade.) Sodruzi in sodružice, na tem izletu na svidenje! — Družnost!

Razno.

Obljubljali so socializem — sedaj pa tiste, ki so to verjeli, zapirajo. V zvezi z izjavo ministra Fricka, da vlada ne bo več trpela samovoljnih posegov v upravne posele, je bil te dni aretiran v Berlinu komisar za narodno gospodarstvo Wagener s svojimi ožimi sodruzi in odpravljen v koncentracijsko taborišče. Wagener pripada levemu krilu nacionalno-socialistične stranke, ki zahteva, da se v polni meri uresniči strankin socialni program (splošna socializacija), kar je svoj čas privabilo v stranko brezposelne delavske mase, ki pa so danes zelo razočarane, ker vlada neče o izvedbi tega programa več slišati in popušča podjetnikom. Po padcu Hugenberga se je splošno smatralo, da ga bo nasledil Wagener, vendar je Hitler mesto njega imenoval ministrom Hugenbergovega prijatelja Schmidta.

Bilanca škodovih tovarn na Češkem ne objavlja nobenega salda za bodoče leto. Obratnega dobička je bilo 64 milijonov 1933, 132 milijonov 1932 in 257 milijonov 1931. V novi račun se prenese dobiček 11 milijonov iz prejšnjega leta. Vojna industrija precej dobro uspeva. Letos je ta tovarna zaslužila le 64 milijonov Kč ali okoli 115 milijonov dinarjev. Toliko znaša dobiček, vrednost izdelanega blaga pa znaša 15- do 20-krat toliko? Kaj pa ob boljši konjunkturi prejšnjega leta!

Vojni kuratije bodo marširali. V Monakovem se je vršil te dni letni kongres bivših bavorskih katoliških vojnih kuratorov, na katerem je policijski višji župnik dr. Schneider, potem ko je svečano izrazil ugodnost kongresa Hitlerju, v patetičnem govoru povdaril: »Če bi danes moral frontni bojnik zopet marširati na čelu države, bo frontni duhovnik marširal z njim!«

Nečejo vsi po istih stopinjah. V Münchenu je znani nacionalistični propagandist Ehm poslal tamošnjemu vodstvu nacionalistične stranke uradno izjavo, da izstopa iz stranke, ker neče s sistemom, ki pozna samo nasilje, imeti nič več skupnega.

29 novih filmov je čehoslovaška filmska industrija v tem letu že producirala. Do konca leta bo izdelanih 60 novih domačih filmov vseh vrst, kulturnih in zabavnih.

Demokracija in socializem.

Dunajski profesor teologije je napisal kritiko v članku o socializmu in fašizmu. Socialne demokrate opominja, da naj ne pozabijo v svojem boju proti kapitalizmu na dejstvo, da je meščanska družabna doba prinesla velike kulturne, gospodarske, duhovne in politične pridobitve, ki jih delavci ne smejo uničevati, kakor to dela fašizem, marveč jih morajo braniti. Na ta članek je odgovorila dunajska soc. dem. »Arbeiter-Zeitung«, iz katere citiramo naslednji odlomek:

»Marksiem se od vseh ostalih protikapitalističnih nauk razlikuje v tem, da ume in ceni zgodovinsko delo kapitalizma. Čeprav je marksizem smrtni sovražnik kapitalizma, pa vendar ve, da šele kapitalizem ustvarja predpogoje, ki omogočajo socializem. Marksiem uči, da je namen socializma, »da bistvenega in največjega dela onega, kar je buržuazija ustvarila v svojem interesu, ne uniči (veliko, koncentrirano, tehnično dovršeno podjetje) marveč, da ga reši kot dedščino za socialistično dobo, ki pride in ki bo to visoko tehnično ustvaritev kapitalizma dala v last celemu narodu. Tak je

naš odnos napram teničnemu razvoju,

ki ga je kapitalizem v težkem boju proti malim podjetjem in njihovi konservativnosti vendarle izvel. Marksiem je učil delavce, da ni naš namen, da uničimo stroje, marveč, da je damo v last narodni skupnosti.

Pravtako je tudi naš odnos napram političnim pridobitvam meščanske dobe. Tudi tukaj je naša dolžnost, da ohranimo velike pridobitve. Tu nekaj primerov. Še v absolutizmu pred meščansko revolucijo je zmagal princip pravne države. Državam določeno in garantirano meščansko pravo je zamenjalo samovoljo nasilnikov minule dobe, z veljavnostjo pravice za vsakogar in proti vsakomur. To bistveno garancijo svobode, miru in varnosti poedincev moramo čuvati tudi mi. Meščanski liberalizem je izvojeval v težkih stoletnih bojih meščanska politična prava in svobodo, ki jamčijo vsakemu državljanu obseg osebne svobode, ki je država ne sme omejevat. Meščanska demokracija je ustvarila politično enakopravnost vseh državljanov in celega naroda v svoji državi. Vse to so bistvene in velike pridobitve meščanske dobe kakor tudi moderna veda in moderna tehnika. Vsega tega

mi ne bomo porušili, marveč rešili za dobo socializma,

da pač v njej postane posest celega naroda.

Popolnoma se strinjamo s profesorjem Ernestom Karlom Winterjem, da je meščanska doba ustvarila ustanove v državi in v pravu, katerih ohranitev zahteva ne samo interes

delavskega razreda, marveč tudi interes vseh onih državljanov, ki nočejo dovoliti, da bi propadle kulturne pridobitve boja mnogih generacij pred nami.

Veliki principi pravne države, o sebre svobode duha in demokracije so danes ogroženi. Ogroža jih razvoj razrednih nasprotij. V boju proti delavskemu razredu, ki se razredno dviga, iščejo kapitalisti in veleposestniki zaščito pri fašističnih terorističnih tolpah, ki, čim pridejo na oblast, uničijo vse pravo, vso duhovno svobodo, vsakršno samoupravo družabnih in kulturnih organizacij vse velike politične pridobitve meščanske dobe.

Premagati to nasilstvo barbarizma,

to je življenjski interes delavskega razreda. In v tem boju delavski razred rad sprejme zaveznitvo vseh onih, ki z zanesljivostjo in odločno nastopajo za svobodo in demokracijo. Delavski razred sprejma zaveznitvo vseh, ki iz spoznanja, da so nadomestljive kulturne vrednote človeštva v nevarnosti po nasilstvu fašizma, hočejo braniti veljavna prava, duhovno svobodo in avtonomijo družabnega in kulturnega življenja proti napadu nasilnega barbarstva.

(Rad. Nov., Beograd.)

Biblioteka „Nauka i znanje“.

Založba »Nolit«, ki je postala s svojimi edicijami prava in resnična pionirka v razvoju nove socialne knjige, je poleg čistega leposlovja pričela izdajati popularne znanstvene spise. V to svrhu je ustanovila biblioteko »Nauka i znanje«, ki gre predvsem za tem, da najde razumevanje pri najširših plasteh občinstva. V tem smislu je izvršena tudi izbira materiala. In ustanovljajoč to biblioteko si je »Nolit« zadal nalogo, da reši in zapopade dvojni cilj. Prvo: občinstvu dajati razvrščen in zgoščen prikaz znanstvenih rezultatov v enotni celini in v razumljivem jeziku, drugo pa je: nuditi manulec priročno biblioteko, ki naj daje pregled iz vseh panog vede in znanosti. — Izbira materiala kakor tudi avtorjev je določena z namenom nuditi pojem o postanku in nastajanju naše zemlje in njegovih živih bitij, pojem o preteklosti zemlje, človeka in živali in njih socialne funkcije. Biblioteka bo izhajala v serijah po pet knjig za ceno Din 100.—. Te dni je izšla prva serija in sicer: Dr. R. Potomič »Postanak zemlje«, dr. O. Abel »Opšta paleontologija«, dr. W. Berndt »Poreklo vrsta«, dr. M. Hoernes »Prahistorija človeka«, W. Bölsche »Poreklo človeka«. Knjižice so zelo lepo in okusno vezane in žepnega formata. Vsaka pa je bogato ilustrirana, na koncu besedila pa je pridjan slovarček tujih in strokovnih izrazov. Knjižice so edinstvene v naši književnosti in če se ne motimo, lahko tudi najboljša založba »bivše« Nemčije takšnim izdajam zavideja — saj se najde za slehernega človeka v njih stvari, ki se jih drugače težko pridobi, zlasti še spričo dejstva, da je proletarskemu človeku akademska znanost precej trdno priprta z težkimi vratami. Za prospekte je pisati: Naklada »Nolit«, Dobročina 6, Beograd. Knjižice so tudi za srbohrvaščine nevesčega Slovenca razumljive ter jih toplo priporočamo v nabavo. F. K.

Veronauk.

Po Adalbertu Baeso. — Iz esperanščine prevedel J. D.

V mestecu, kjer je poučeval prvi razred gospod učitelj Marko, se je šolsko leto pričelo s prijetnim humorjem.

Gospod učitelj, utelešena dobrota in ljubeznivost, je sprejel dečke, nagnjene še k igračkam. Pazil je strogo na to, da se ne dogodi nekaj, kar bi ranilo občutljivo otroško dušo.

— Tukaj smo vsi bratje . . . ne poznamo razlike med bogatim in siromakom . . . Pri meni ni klopi, kjer so mora sedeti za kazen — je omenil in razporedil dečke po velikosti.

Razumljivo je, da je bilo Jurčku Toldi, smu okrožnega vodje, neprijetno sedeti poleg bosonoga Janezka Juhasa. Pravtako tudi ni bil zadovoljen Pavle Bloh, sin pekovskega mojstra, da bi dobil za tovariša Frička Csanaka, kojega mama, vdova, je tržna branjevka, ki prodaja na trgu kuhano koruzo in posušeno sadje. Sin mesarja, mali Iko Freundl, v katerem so se že razvijali grobi nagoni, je naskrivaj suval v stran Joška Talarovica, sinka drvarja, s katerim bi po nalogu učitelja morala sedeti skupaj.

Gospod učitelj je imel za vsakega prijazno besedo in jih ni z ničemer mučil, temveč jim je pripovedoval bajne pravljice, kar je dečke radostilo in zabavalo, tako da so v kratkem času vsi vzljubili šolo v taki meri, da je privzgojen čut neenakosti ponehal. Vsi so postali prijatelji in Iko Freundl se je z plavalasim Talarovicem sčasoma tako spoprijateljil, da je delil z njim svojo malico.

Več truda pa je imel g. učitelj z onimi, ki so »obsedeli«, vendar je prvih 14 dni jako lepo poteklo. Dečki so resno sedeli v klopih, tako so se privadili eden drugemu, da je g. učitelj skoraj imel prav v trditvi, da so postali vsi bratje.

V sredo naslednjega tedna so pa imeli veronauk. G. učitelj Marko je dal prosto učencem drugih veroizpovedi, tako da so v razredu ostali le katoliki.

Vsi so boječe utihnili, ker je stopil v sobo pater Hambor z debelo gorjačo v roki. Bled od jeze je udaril s palico po mizi:

— Ob tej uri, ko je verski pouk, mora biti grobna tišina — se je zadril, da so zatrepetala srca fantov. Stopil je naprej in zakričal: — Molimo — s tako čudnim glasom, da so malčki od strahu komaj slišno molili.

Po molitvi je, motreč male, dejal očitarje: — Videl bom, kaka je vaša vzgoja. — Potem je moral vsak poedinec moliti pose-

bej. Med učenci revnih delavcev pa je bilo več učencev, ki jim molitev ni šla gladko. Z gorjačo je pater Hambor vse neusmiljeno pretepel.

— Učiti vas moram poštenega življenja — je rekel in njegov koščen sloki obraz je fantomično molel iz njegove črne svetniške halje.

— Vidim, da nimate prave vzgoje, zato moram jaz skrbeti za isto. —

Dva, ki sta zaostala, je imenoval za paznika, da bosta odslej vsakega, ki bo govoril pred veroikom, postavila v kot.

— Prej ko pridem, mora biti popolna tišina — je ponovil s nevdržljivo jezo.

Po končanem pouku so šli otroci I. razreda žalostni domov. Lepota, vzbujena po dosedanji vzgoji učitelja Marka, se je spreminila v kruto neusmiljenost, povzročeno jim po veroučitelju Hamboru.

Ta-le deca, ki se je do zdaj radovala prijetnih solskih uric, je s trepetajočim srcem pričakovala prihodnje ure veronauka.

V petek, ko je g. učitelj zopet z drugimi zapustil razred, je nastala med malimi rimokatoliki grobna tišina.

Paznika Boda in Andras, za spoznanje večja od drugih, sta se strumno postavila pred ostale v razredu. Imela nista nobenega truda, kajti iz strahu pred Hamborjem se ni upal nikdo ganiti. Boda je bil že jezen, da ni imel vzroka poseči vmes, a je vsekakor binavsko zakričal nad dečkom, sedečim zraven Freundla:

— Talarovic, ne govori. —

Načgovorjeni je s trepetajočim glasom odvrnil:

— Saj nisem govoril. —

Na to je skočil k njemu Andrasi:

— Takoj greš iz klopi — in že ga je začel vleči.

Ves obupan, usmiljenja vreden se je Talarovic branil, držaje se za klop z obema rokama:

— Nisem govoril . . . pri božu, da nisem govoril.

Toda pristopil je še Boda in skupno sta izvlekla ubogega dečka iz klopi.

Juhas, ki je videl, da se godi krivica, jima je zakričal:

— Tudi jaz vem, da ni govoril. —

Nato se je Boda zadril nad tem:

— Klet si . . . ven iz klopi — in spet sta oba suroveža spravila še Juhasa iz klopi.

(Konec prihodnjic.)

ZA DELAVNIKE

POTREBUJETE NA DEŽELI IN V MESTU POCENI OBLEKO.

Napravili smo tako za Vas, oglejte si v naših prodajalnicah obleko

SELO

po Din

140.- 150.- 160.-

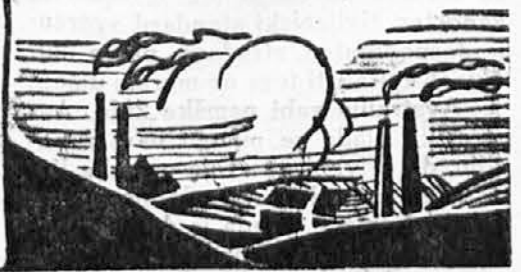
za celo obleko (suknjič, telovnik, hlače)

Din **50.- 55.- 60.-**

stanejo hlače same.

Služimo javnosti: z nizkimi cenami, dobrim blagom in veliko izbiro

TIVAR OBLEKE

Prvovrstno blago po nizkih cenah dobite v novootvorjeni

Trgovini „Delavski dom“

r. z. z o. z., Maribor, Frankopanova ul. 1.

Delavke, delavci, kupujte svoje življenjske potrebščine v svoji trgovini.

Nalagajte

svoje prihranke

v štajerski hranilnici in posojilnici v Mariboru, Slomškov trg št. 6.

ŠTAVBENA, KONZUMNA IN GOSTILNIŠKA ZADRUGA

„DELAVSKI DOM“

V TRBOVLJAH R. Z. Z O. Z.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po čistih 6% od dne vloge do dne dviga. Ima 3 delavske domove, 2 v Trbovljah, kakor tudi 3 prodajalne in 2 gostilni v Trbovljah in 1 prodajalno in gostilno v Senovem pri Rajhenburgu, v katerih se oddaja blago najboljše kvalitete po najnižjih cenah. Član te zadruga lahko postane vsak, ki vplača delež in vpisnino; delež znaša Din 400.—, vpisnina Din 10.—.

NAČELSTVO